

ingediend op **1711** (2022-2023) – Nr. 1
22 mei 2023 (2022-2023)

Verslag van de gedachtewisseling

namens de Commissie voor Binnenlands Bestuur,
Gelijke Kansen en Inburgering
uitgebracht door Maxim Veys

over de studie naar geweld op lgbti+-personen

Samenstelling van de Commissie voor Binnenlands Bestuur, Gelijke Kansen en Inburgering:

Voorzitter: Kris Van Dijck.

Vaste leden:

Maaïke De Vreese, Nadia Sminate, Annabel Tavernier, Kris Van Dijck, Paul Van Miert;

Yves Buysse, Chris Janssens, Sam Van Rooy;

Katrien Partyka, Brecht Warnez;

Tom Ongena, Bart Tommelein;

Staf Aerts, An Moerenhout;

Maxim Veys.

Plaatsvervangers:

Andries Gryffroy, Liesbeth Homans, Bert Maertens, Freya Perdaens, Elke Sleurs;

Adeline Blancquaert, Guy D'haeseleer, Kristof Slagmulder;

Koen Van den Heuvel, Hilâl Yalçın;

Stephanie D'Hose, Emmily Talpe;

Celia Groothedde, Jeremie Vaneeckhout;

Kurt De Loor.

Toegevoegde leden:

Lise Vandecasteele.

INHOUD

I.	Toelichting door Joz Motmans en Aisa Burgwal	4
1.	De onderzoeksvraag.....	4
2.	De methode	4
3.	De resultaten	4
3.1.	Proporties van geweld	4
3.2.	Emotionele impact	5
3.3.	Steun	6
3.4.	Meldingsgedrag en ervaring met politie.....	6
3.5.	Meest impactvolle incident	6
3.6.	Extra aanvullingen kwalitatief gedeelte	7
4.	Conclusies en aanbevelingen	8
II.	Toelichting door minister Bart Somers	9
III.	Vragen en opmerkingen van de commissieleden	9
1.	Tussenkost van Paul Van Miert.....	9
2.	Tussenkost van Sam Van Rooy	10
3.	Tussenkost van Orry Van de Wauwer.....	11
4.	Tussenkost van Maxim Veys	11
IV.	Antwoorden van de genodigden	12
V.	Antwoorden van de minister.....	14
VI.	Bijkomende vragen van de commissieleden.....	15
1.	Tussenkost van Sam Van Rooy	15
2.	Tussenkost van Orry Van de Wauwer.....	15
VII.	Aanvullende antwoorden van de genodigden	15

Bijlage: zie de [dossierpagina](#) op www.vlaamsparlement.be

De Commissie voor Binnenlands Bestuur, Gelijke Kansen en Inburgering hield op 9 mei 2023 een gedachtewisseling over de studie naar geweld op lgbti+-personen. Aan de gedachtewisseling werd deelgenomen door:

- Bart Somers, viceminister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Binnenlands Bestuur, Bestuurszaken, Inburgering en Gelijke Kansen;
- Joz Motmans, coördinator Centrum voor Seksuologie en Gender, Universitair Ziekenhuis (UZ) Gent;
- Aisa Burgwal, wetenschappelijk medewerker Transgender Infopunt, Centrum voor Seksuologie en Gender, UZ Gent.

De presentatie is terug te vinden op de [dossierpagina](#) van dit document op www.vlaamsparlement.be.

I. Toelichting door Joz Motmans en Aisa Burgwal

1. De onderzoeksvraag

De centrale onderzoeksvraag is welke ervaring lgbti+-personen hebben met geweld in de twee jaar voorafgaand aan het onderzoek, stelt *Joz Motmans* (lgbti+: lesbian, gay, bisexual, transgender, intersex, plus). Het gaat dus om een bevraging bij holebi's, transpersonen en interseksepersonen. Het is de eerste keer dat die doelgroep in zijn totaliteit werd bevraagd en dat levert vergelijkbare data op. De vermelding van de twee jaar voorafgaand aan het onderzoek is van belang omdat het de bedoeling was om een nulmeting te doen op basis van recente ervaringen. In de toekomst kan het onderzoek worden herhaald.

Verder werden ook enkele subonderzoeksvragen gesteld. Zo werd gepolst naar de contexten waarin geweld plaatsvindt, de verhouding tussen verbaal, psychisch, fysiek, seksueel en materieel geweld. Er werd gekeken naar de daders en hun motieven, maar vanuit het standpunt van het slachtoffer. Ook werd gekeken naar de impact van het geweld op de lgbti+-personen, welke noden zij ervaren, de mate waarin er aangifte wordt gedaan van het geweld en hoe die melding wordt ervaren.

2. De methode

Er werd gekozen voor een 'mixed methods'-onderzoeksdesign. De data werden verzameld via een onlinesurvey. Daarnaast werden er interviews afgenomen en focusgroepen georganiseerd. In het rapport werden al die data gecombineerd. Door te werken met interviews en focusgroepen konden de context en diepgang meer in beeld worden gebracht. De gehanteerde vragenlijst was lang, het invullen duurde ongeveer een uur. Maar het feit dat 936 mensen toch de tijd namen om die in te vullen, bewijst dat het belangrijk wordt geacht.

3. De resultaten

3.1. Proporties van geweld

Aisa Burgwal zegt dat de geweldcijfers heel zorgwekkend zijn. Er werden vier types van geweld in kaart gebracht: verbaal, fysiek, seksueel en materieel geweld. Aan de deelnemers werd telkens gevraagd of ze een van die items de afgelopen twee jaar hebben meegemaakt. Indien daar positief op werd gereageerd, werd gevraagd of dat te maken had met de seksuele oriëntatie, genderidentiteit, geslachtskenmerken of interseksebeleving. 93 procent van de respondenten geeft aan verbaal geweld te hebben meegemaakt, waarvan 92 procent aangeeft dat het te maken had met de lgbti+-status. 36,5 procent werd geconfronteerd met fysiek geweld, waarbij de helft daarvan aangeeft dat het gelinkt is aan de lgbti+-status.

De cijfers vergelijken met voorgaand onderzoek is moeilijk omdat niet precies hetzelfde werd gevraagd. 64,5 procent van de respondenten maakte seksueel geweld mee, waarvan 67,4 procent dat linkt aan de lgbti+-status. Er werd daarbij een onderscheid gemaakt tussen 'hands on' en 'hands off' seksueel geweld. 63 procent geeft aan 'hands off' seksueel geweld te hebben meegemaakt. Dat gaat bijvoorbeeld over opmerkingen van seksuele aard of online seksueel geweld. 36 procent zegt 'hand on' seksueel geweld te hebben ervaren. Dat gaat onder andere over het aanraken van de intieme lichaamsdelen zonder voorafgaande toestemming of verkrachting. Ten slotte geeft 27,2 procent aan te zijn geconfronteerd met materieel geweld. 31,9 procent daarvan zegt dat dat te maken had met de lgbti+-status. Dat cijfer ligt laag, wat waarschijnlijk te wijten is aan het feit dat veel deelnemers niet weten wanneer het geweld werd gepleegd omdat ze op dat moment niet aanwezig waren, bijvoorbeeld tijdens een diefstal.

Joz Motmans geeft aan dat er geen cijfers over die thema's voorhanden zijn voor de totale bevolking. Er wordt veel onderzoek naar geweld gedaan, maar nooit onderzoek naar geweld bij de totale bevolking. Het gaat telkens om een bevraging van specifieke groepen zoals vrouwen of mensen met een migratieachtergrond. De spreker vindt het zinvol om dat open te trekken om nadien te kunnen specificeren naar bepaalde doelgroepen. Zo kunnen die groepen met elkaar en met de totale bevolking worden vergeleken.

Aisa Burgwal vult aan door te zeggen dat het om veel verschillende kwetsbaarheden gaat. Het kan ook gaan over de economische kwetsbaarheid of het langdurig ziek zijn. Ook die zaken kunnen zorgen voor een lager mentaal welzijn.

3.2. Emotionele impact

Er werden een aantal aspecten bekeken: zelfmoordgedachten, zelfmoordpogingen, levenstevredenheid en mentaal welzijn. Daarvoor werden gevalideerde vragenlijsten gebruikt en die cijfers kunnen wel worden vergeleken met de cijfers voor de totale bevolking.

Wat de zelfmoordgedachte betreft ligt het percentage voor de lgbti+-groep veel hoger dan voor de totale bevolking. Daarbinnen scoren trans- en genderdiverse personen nog significant hoger in vergelijking met de holebigroep. Het hebben van een trans- of non-binaire identiteit is dus een extra kwetsbaarheid. Maar ook de slachtoffers van seksueel en verbaal geweld hebben significant vaker zelfmoordgedachten. Ook bij de zelfmoordpogingen is te zien dat de cijfers veel hoger liggen voor de lgbti+-groep. 26,2 procent heeft ooit een zelfmoordpoging ondernomen, waarvan 5,2 procent in het laatste jaar. Daarvan ondernemen de slachtoffers van seksueel en verbaal geweld significant vaker een poging.

De levenstevredenheid werd gemeten aan de hand van de Quality of Life Scale. Daaruit blijkt dat de gemiddelde levenstevredenheid iets lager ligt binnen de lgbti+-groep in vergelijking met de totale populatie. Daarbij is er opnieuw een significante impact van fysiek geweld. Datzelfde beeld is te zien bij mentaal welzijn. Daar werd gemeten met de General Health Questionnaire. Het mentale welzijn bij de lgbti+-groep is veel lager dan bij de totale populatie. Daarbij scoren de slachtoffers van materieel geweld significant lager op het vlak van mentaal welzijn. De onderzoekers zagen dat de respondenten die werkloos waren, langdurig ziek waren of aangaven moeite te hebben om financieel rond te komen een significant lager mentaal welzijn hadden. De impact van materiaal geweld op hen is veel groter vanwege hun economische kwetsbaarheid.

3.3. Steun

De meeste respondenten geven aan bij de eigen lgbti+-vrienden en bij andere vrienden steun te zoeken. Ook de eigen partner wordt vaak vernoemd als iemand waarbij steun wordt gezocht, al ligt dat cijfer iets lager omdat niet iedere respondent een relatie heeft. 10,7 procent geeft aan bij niemand steun te hebben gezocht. Dat gaat om meer dan honderd personen die het gevoel hebben bij niemand terecht te kunnen, niet weten waar terecht te kunnen of het niet durven.

Aansluitend werd gevraagd hoe tevreden de respondenten waren met de steun die ze kregen. De grootste tevreden komt uit de reactie vanuit de eigen lgbti+-vrienden en de eigen partner. De tevredenheid over de steun van andere vrienden scoort lager, evenals de steun vanwege de politiediensten en de vakbonden. De centra zoals de zorgcentra na seksueel geweld, het Transgender Infopunt en andere lgbti+-organisaties die niet in de lijst zijn opgenomen, krijgen een goede score, in tegenstelling tot de lokale meldpunten voor discriminatie, het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen, Lumi en Unia.

Joz Motmans vindt het zorgwekkend dat de eigen familie of het eigen gezin niet in de top 3 staat. Een lgbti+-slachtoffer van geweld gaat dus niet eerst naar de ouders, broers of zussen, maar eerder naar eigen lgbti+-vrienden en lgbti+-organisaties. Daarbij spelen erkenning en herkenning een belangrijke rol.

Aisa Burgwal zegt dat er twee verklaringen voor zijn. Enerzijds zijn er empathische ouders die zelf heel aangedaan zouden zijn bij een geweldservaring. Maar anderzijds is er ook vaak sprake van onbegrip naar genderoriëntatie en genderidentiteit. Soms is de familie zelf de bron van verbaal geweld.

3.4. Meldingsgedrag en ervaring met politie

De cijfers over de meldingen bij en de ervaringen met de politie zijn niet per se verbeterd. Slechts 14,4 procent deed melding bij de politie. Niet iedereen ziet het geweld dat ze meemaken als een misdaad. Fysiek, materieel en seksueel geweld worden wel als een misdaad gezien, maar toch worden weinig meldingen gedaan. Wat seksueel geweld betreft denken veel lgbti+-personen dat dat erbij hoort eenmaal iemand zich out. Dat verhoogt de drempel om een melding te doen.

Wat de ervaring met de politie betreft wordt een dubbel beeld geschetst. Enerzijds geeft meer dan de helft van de respondenten aan dat de politie het verhaal gelooft. 80 procent zegt dat er wordt geluisterd. Een grote groep geeft aan dat de politie geen kritiek uit of een verantwoordelijkheidsgevoel geeft. Anderzijds zijn ervaringen over de opvolging nadien negatief. Meer dan de helft van de respondenten geeft aan dat de politie niet ingrijpt. 44 procent voelt zich niet beschermd nadien. Volgens 29 procent van de respondenten houdt de politie geen rekening met de link tussen het geweld en de lgbti+-status. En 18,5 procent geeft aan dat het voorval wordt geminimaliseerd. Uiteindelijk zegt 32,9 procent (zeer) ontevreden te zijn over het handelen van de politie na de melding.

Joz Motmans vult aan door te zeggen dat de verwachtingen van slachtoffers ten aanzien van de politie ook meespelen. Slachtoffers denken dat de politie meteen zal ingrijpen na een melding, terwijl de politie niet altijd die bevoegdheid heeft. Er kan meer worden ingezet op het bekendmaken van de politionele mogelijkheden.

3.5. Meest impactvolle incident

Aisa Burgwal zegt dat na elk type geweld aan de respondenten werd gevraagd om aan te duiden wat het meest impactvolle incident was. Daarbij werd gevraagd naar

de context, de reactie van het slachtoffer en de impact, alsook naar het daderprofiel.

Er is een verschil van het moment waarop het incident plaatsvindt. Verbaal geweld gebeurt meestal overdag, terwijl seksueel geweld vooral 's nachts gebeurt. Fysiek geweld gebeurt zowel overdag als 's nachts. Bij de plaats van het incident is er een verschuiving merkbaar. Fysiek en seksueel geweld doet zich zowel voor op de openbare weg als in uitgaansgelegenheden en thuis. Verbaal geweld gebeurt vooral in de publieke ruimte en materieel geweld voornamelijk thuis, op het werk of op school.

Op verbaal en fysiek geweld wordt vooral verbaasd gereageerd of niet gereageerd. De slachtoffers denken op dat moment eerst aan de eigen veiligheid vooraleer actief te kunnen reageren. Bij seksueel geweld wordt vaak gedaan alsof er niets is gebeurd. Dat wordt gedaan uit schaamte en het idee dat dat erbij hoort. Ook werd gevraagd naar de impact. Dat kan zijn: personen of plaatsen vermijden of een fysieke impact. De grootste impact is de emotionele impact op het mentale welzijn, op de levenstevredenheid en zelfmoorgedachten.

Bij verbaal en fysiek geweld handelde de geweldpleger in 50 procent van de gevallen alleen. Bij seksueel geweld ligt dat cijfer op 75 procent. Tussen de 43 en 48 procent van de slachtoffers kent de geweldpleger van het meest impactvolle incident. Dat is logisch want de impact van een incident met iemand die je kent is altijd groter. Het gaat vaak om de vader of de moeder, een kennis of vriend, iemand op school, de (ex-)partner of een collega of overste op het werk. In 83 tot 86 procent van de incidenten was de geweldpleger een man. Van de daders behoort 13 procent bij seksueel geweld en 25 procent bij verbaal geweld tot een etnisch-culturele minderheid. Dat weerlegt het idee dat een pleger meestal tot een etnisch-culturele minderheidsgroep behoort.

Er waren vier types van geweld, aldus *Joz Motmans*. Elke type werd bevraagd op basis van een reeks items. Wanneer de vraag naar het meemaken van fysiek geweld algemeen wordt gesteld, antwoorden de mensen van niet. Maar wanneer een lijst van fysieke gewelddaden wordt gegeven, wordt anders geantwoord. Bij elke mogelijkheid van geweld werd ook gevraagd om het ergste voorval van fysiek geweld te beschrijven. De vervolgvragen waren daarop gebaseerd. De kans is reëel dat voorvallen waarbij iemand uit het gezin, van op de school of het werk betrokken is, een grotere impact hebben dan wanneer een onbekende op straat verbaal geweld pleegt omdat die persoon niet bekend is. Het is niet zo dat van alle geweldvoorvallen 25 procent wordt gepleegd door iemand van een etnisch-culturele minderheid, dat percentage slaat op de meest impactvolle incidenten.

Aisa Burgwal zegt dat het aantal respondenten dat zelf behoort tot een etnisch-culturele minderheid laag ligt. In de vraag wordt vergeleken met de meerderheid van Belgen. Bijvoorbeeld een man met Afrikaanse roots die zou worden lastiggevallen door een andere man met Afrikaanse roots zit niet vervat in dat percentage. Al is er geen sprake van een overlap tussen het behoren tot een etnisch-culturele minderheidsgroep en het kennen van de geweldpleger.

Joz Motmans geeft aan dat lgbti+-respondenten uit etnisch-culturele minderheidsgroepen nog vaker geweld rapporteren. Daar is er een samenspel van het behoren tot een etnisch-culturele minderheidsgroep en tot de lgbti+-groep. Zij worden vaker geconfronteerd met geweld.

3.6. Extra aanvullingen kwalitatief gedeelte

Aisa Burgwal formuleert enkele extra aanbevelingen over steun en melding zoals aangegeven door de respondenten. Bij het melden of het zoeken naar steun wil

het slachtoffer ernstig worden genomen. Men wil graag in gesprek gaan met iemand die kennis heeft over de lgbti+-thema's en striktere consequenties voor geweld en discriminatie. Dat komt voort uit het gevoel dat een melding niet wordt opgevolgd. Men wil gerustgesteld worden en vriendelijk worden behandeld. Eigen negatieve ervaringen of negatieve ervaringen van anderen verhogen de barrières om naar de politie te stappen en om hulp te zoeken.

Daarnaast zijn er een aantal maatschappelijke attitudes en noden. Er is heel veel onwetendheid. Mensen zijn niet geïnformeerd over de diversiteit in de lgbti+-gemeenschap en de daaraan gelinkte kwetsbaarheden. De maatschappij is nog altijd heel cis- en heteronormatief. Er wordt gedacht vanuit een binair heteroseksueel kader. Dat leidt tot meer geweldservaring. Als iemand nog duidelijk kenmerken heeft van het geboortegeslacht maar in een andere genderidentiteit leeft, dan wordt dat cisnormatief bekeken en moet men er als man of als vrouw uitzien. Dat leidt tot misverstanden. De attitudes zijn sterk afhankelijk van de context waardoor vaak op zoek wordt gegaan naar een 'safer space'. Tegelijk wordt aangegeven dat de maatschappij in verandering is en dat er tegelijk een vooruitgang en achteruitgang plaatsvindt. Er is een angst voor een grotere polarisering.

Om de maatschappelijke attitudes aan te pakken is er nood aan openheid en respect. Die kunnen worden bereikt via het onderwijs en het aanbieden van trainingen, maar ook door lgbti+-personen meer zichtbaar te maken en het creëren van een genderbewustzijn. Dat laatste gaat van praktische zaken zoals toiletten die voor iedereen beschikbaar zijn tot het weggaan van het binaire denken in alleen mannen en vrouwen.

4. Conclusies en aanbevelingen

Joz Motmans vat samen door te zeggen dat de cijfers zeer zorgwekkend zijn, maar die zijn niet te generaliseren. Het is de eerste keer dat via onderzoek de lgbti+-groep in kaart wordt gebracht. Het tijds kader verschilt bij elke studie. Voor die studie wordt gekozen voor een tijds kader van twee jaar. Maar ook de operationalisering van geweld verschilt. Het onderzoek is een nulmeting en de opdracht was om te komen tot een vragenlijst die in de toekomst opnieuw kan worden uitgerold zodat evoluties in kaart kunnen worden gebracht. Naast het inhoudelijke rapport werd ook een technisch rapport opgeleverd.

Er wordt vastgesteld dat geweld wijdverbreid en divers is. De onderzoekers zagen geen toename van geweld tijdens de lockdownperiode van de coronapandemie. Wel opvallend is de toename van cybergeweld bij jongeren. Dat is iets dat in de toekomst moet worden opgevolgd. Ten slotte is de intersectionele aanpak nodig in het bestrijden van geweld. Naast het element van lgbti+ kunnen ook andere zaken een rol spelen zoals de leeftijd of de economische kwetsbaarheid. Er is dus nood aan linken over de beleidsdomeinen heen.

De aanbeveling is te vatten in één zin, namelijk het werken aan openheid en respect. Onderwijs en opleiding in verschillende sectoren zijn daarbij heel belangrijk. Er moet worden gewerkt aan steun en veiligheid en er moeten campagnes worden opgezet. De onderzoekers pleiten voor meer onderzoek naar bepaalde groepen en invalshoeken. Het gaat onder andere over intersekse- en bi+-personen. Daarnaast zou het boeiend zijn om aan daderonderzoek te doen om hun motieven om tot geweld over te gaan in kaart te brengen.

II. Toelichting door minister Bart Somers

Minister *Bart Somers* zegt dat de etnisch-culturele minderheden oververtegenwoordigd zijn in de dadercijfers, maar de vertegenwoordiging is kleiner dan vaak wordt gedacht.

Wat de studie betreft zegt de minister dat geen enkele studie exhaustief is en antwoord geeft op alle vragen. Het zou interessant zijn om die cijfers af te zetten ten opzichte van de hele samenleving, evenals een daderonderzoek op te zetten.

De minister vindt de cijfers heel confronterend. Zelfs bij een brede definiëring van fysiek en verbaal geweld zijn die cijfers heel hoog. De persoonlijke verhalen achter de cijfers zijn soms ook heel pakkend. Dat mensen zichzelf niet kunnen zijn, is toch een heel fundamenteel probleem voor de samenleving. Het onderzoek geeft geen sluitend antwoord, maar wel een aantal indicaties om verder over na te denken.

III. Vragen en opmerkingen van de commissieleden

1. Tussenkoms van Paul Van Miert

Paul Van Miert geeft aan dat het Vlaams Parlement aan de slag moet gaan met de cijfers en de conclusies. Het onderzoek dient als nulmeting. Gezien de beperkte middelen is het van belang om de juiste prioriteiten te leggen.

De spreker is ook verontrust bij het zien van de cijfers, zeker de cijfers over fysiek geweld. Zonder de feiten te minimaliseren zegt de spreker dat verbaal geweld moeilijker te vatten is. Er is een wettelijk kader om daar iets aan te doen, maar de opvatting in de brede samenleving evolueert niet aan hetzelfde tempo.

Op basis van de meldingen die de spreker lokaal ziet binnenlopen besluit hij dat het etnisch-religieuze aspect een belangrijke rol speelt. De regenbooggemeenschap wordt er totaal niet aanvaard en geweld wordt geduld en soms zelfs aangemoedigd. Op die doelgroep moet meer worden gefocust. Wanneer die zaken zich echter in een familiale sfeer voordoen, is het moeilijk om daar decretaal op in te grijpen.

Er is een grote opdracht weggelegd met betrekking tot de meldingsbereidheid. Door dat lage cijfer is het moeilijk om daarmee aan de slag te gaan. In Turnhout zijn er nu pas twee agenten aangeworven die gespecialiseerd zijn in die vormen van geweld. Vroeger werd dat opgevolgd door de wijkagent. Die zijn heel gemakkelijk aanspreekbaar en sociaal, maar dat vereist toch een zekere specialisatie. Het overgrote deel van de agenten in het korps zijn mannen, die vaak nog zijn overgekomen vanuit de vroegere rijkswacht en een militaire achtergrond hebben. Die zijn eerder thuis in handhaving. Er is dus nog werk aan de winkel, al is het niet eenvoudig om de nodige middelen en de juiste profielen te vinden.

Hoe werden de respondenten voor het onderzoek gerekruteerd? Werden voldoende mensen gevonden om representatief te zijn?

Aisa Burgwal heeft het over het heteronormatief kader, wat logisch is omdat het overgrote deel van de bevolking heteroseksueel is. De meeste mensen groeien in dat denkkader op. Hoe kan die omslag worden gemaakt?

Zal de minister initiatieven nemen op het vlak van de uniformisering van de meldingen en de codes bij de verschillende hulplijnen?

2. Tussenkomst van Sam Van Rooy

Sam Van Rooy bevestigt dat de cijfers onrustwekkend zijn. Er werden 936 mensen bevroegd. Hoe werden die mensen geselecteerd en is die groep voldoende representatief op het vlak van leeftijd, opleidingsniveau enzovoort? Hoe werden de 53 personen voor de interviews en de personen voor de veertien focusgroepen geselecteerd?

Er wordt gezegd dat mensen aangaven geen fysiek geweld te hebben meegemaakt, tot ze een lijst van vormen van fysiek geweld te zien kregen. Dan gaven ze een ander antwoord. Hoe kan dat worden verklaard en welke vormen van fysiek geweld zijn opgenomen in die lijst?

Wat verbaal geweld betreft vindt de spreker het belangrijk dat er een onderscheid wordt gemaakt tussen het maken van een kritische opmerking of een goedbedoelde grap en effectief verbaal geweld.

De spreker onderschrijft de vraag van de minister om een vergelijking te kunnen maken met de totale bevolking. Tegelijk vindt hij het belangrijk dat er werd gevraagd in hoeverre men denkt dat het geweld te linken is aan het feit dat de persoon behoort tot de lgbti+-groep. Dat is namelijk de essentie van het onderzoek. Het al dan niet behoren tot de lgbti+-groep heeft niets te maken met bijvoorbeeld de diefstal van een fiets.

De spreker is geïnteresseerd in het lage cijfer over de tevredenheid met betrekking tot de politiediensten en het lage percentage van meldingen. De aangiftebereidheid is veel te laag. De spreker wijt dat aan het feit dat er weinig gebeurt met de aangiftes en dat het heel traag gaat. En als daders worden gevonden, wat al uitzonderlijk is, wordt de strafmaat als zeer laag ervaren. Delen de onderzoekers die visie?

De dadergroep is heel divers. Ze kunnen namelijk uit alle hoeken van de samenleving komen. Maar problemen met een andere geaardheid hebben grotere gevolgen binnen bepaalde etnisch-religieuze groepen. De spreker gelooft dat er sprake is van een oververtegenwoordiging van bepaalde etnisch-religieuze groepen bij zwaar geweld. Daarvoor verwijst hij naar het bestaan van een Tsjetsjeense chatgroep die was opgericht om het fysiek aanvallen van holebī's. De spreker zegt geen dergelijke chatgroepen te kennen binnen andere culturen. Dat blijkt vooral binnen de islamitische cultuur een groot probleem te zijn. Er is gezegd dat het zwaarder is om te behoren tot de lgbti+-gemeenschap als men tot een etnisch-culturele minderheid behoort. Kan dat worden verduidelijkt?

Er is een grote diversiteit binnen de lgbti+-gemeenschap en weinig mensen beseffen dat. De spreker wijt dat aan de wijze waarop de mainstream media, het onderwijs en politici daarmee omgaan. Ook het voorliggend onderzoek bevroegt zeer verschillende groepen die op hun beurt onder de koepelterm lgbti+ worden geplaatst. Vaak wordt het beeld gecreëerd dat iemand van een andere geaardheid gelijkstaat aan iemand die van geslacht is veranderd en dat alle mensen die tot de lgbtqi+-gemeenschap behoren links-progressief zijn. Hoe kijken de onderzoekers daarnaar?

Het onderzoek is kwalitatief goed gevoerd. Het is een nulmeting, de spreker kijkt uit naar de herhaling van het onderzoek in de toekomst alsook naar het potentiële onderzoek naar de daderintenties.

3. Tussenkost van Orry Van de Wauwer

Orry Van de Wauwer zegt dat het onderzoek als nulmeting interessant is voor volksvertegenwoordigers om de resultaten van de inspanningen die worden geleverd door de Vlaamse Regering en de lokale besturen te meten. Hopelijk wordt vooruitgang geboekt. Op basis van het buikgevoel zegt de spreker dat de laatste jaren al heel wat stappen vooruit zijn gezet, maar de cijfers tonen een ander beeld.

Hoe zien de onderzoekers de resultaten doorvertaald naar het gelijkekansenbeleid? Welke acties zijn het meest aangewezen om geweld tegen lgbti+-personen te voorkomen?

Uit het onderzoek blijkt dat slechts 14,4 procent van de respondenten contact opneemt met de politie na het meemaken van een geweldincident. Daardoor is het 'dark number' heel groot. Het onderzoek legt dat dark number meer bloot. De spreker zegt dat een vorm van anoniem melden daaraan kan tegemoetkomen. Hoe kijken de onderzoekers daarnaar?

De slachtoffers geven aan dat ze bang zijn dat de politie de zaak niet altijd ernstig zou nemen. In Antwerpen is er een diversiteitscel in het korps en is de politie uitdrukkelijk aanwezig op de Antwerp Pride. Die expertise is misschien minder aanwezig in kleinere korpsen. Hoe kan daaraan worden gewerkt? Kan dat via anoniem melden? Moet er aan de slag worden gegaan met de houding van politieagenten? Moet daar meer aandacht naar gaan in de politieopleiding?

De respondenten geven aan dat ze verbaasd zijn dat er niet wordt gereageerd bij een incident, zowel door het slachtoffer als door omstaanders. Hoe kan dat worden aangepakt?

Heel verontrustend is dat 40 procent van de respondenten aangeeft dat de dader uit de directe omgeving komt, terwijl de spreker net verwacht dat de mensen zich goed voelen en zichzelf kunnen zijn in hun omgeving. Hoe kan daaraan worden gewerkt?

4. Tussenkost van Maxim Veys

Maxim Veys vindt de resultaten confronterend, zeker ook de cijfers over verbaal geweld. Bijna alle respondenten geven aan daarmee te zijn geconfronteerd. Veel mensen denken van zichzelf geen dader te zijn, terwijl ze zich soms bezondigen aan verbaal geweld. Het gaat dus om een maatschappelijk probleem dat gezamenlijk moet worden aangepakt. Vanuit de politiek kan men zich opstellen als een bondgenoot en proberen daar iets aan te doen of zoeken naar politiek gewin en die groep niet in bescherming nemen. Die laatste houding keurt de spreker af.

De respondenten zeggen dat er tegelijk een vooruitgang en achteruitgang plaatsvindt. Internationale voorbeelden tonen dat bepaalde verworven rechten weer kunnen verdwijnen. Aisa Burgwal zegt dat er geen vergelijking mogelijk is met eerder onderzoek. Maar is er toch een bepaalde evolutie merkbaar?

Vaak wordt de vraag gesteld op welke leeftijd moet worden gestart met sensibilisering. Hoe oud waren de jongste respondenten?

De spreker kijkt verbaasd op van de lage score die Lumi krijgt in de zoektocht naar steun. Wat is de verklaring daarvan?

Veel politiezones leveren al heel wat inspanningen, al moet dat nog meer worden bekendgemaakt zodat slachtoffers weten dat het zinvol is om een klacht in te

dienen. Wat is de geografische spreiding van de respondenten? Kan op basis daarvan gericht worden gewerkt?

De respondenten geven aan dat ze moeten terechtkunnen bij personen die kennis hebben over lgbti-thema's. Hoe cruciaal zijn omstaanderstrainingen als deel van de oplossing?

De minister ziet het onderzoek als een nulmeting. Is er al toekomstig onderzoek toegezegd? Wie zou dat kunnen opnemen? Kunnen de omstaanderstrainingen breder worden opengetrokken naar gemeenten die niet intekenden op het Plan Samenleven?

IV. Antwoorden van de genodigden

Joz Motmans zegt dat het inderdaad zo is dat de meeste mensen in de samenleving heteroseksueel en cisgender zijn en dat daardoor dat kader overheersend is. Dat is op zich geen probleem. Het wordt pas een probleem als mensen die niet in dat kader passen daarvoor worden afgestraft. En net dat lijkt te gebeuren. De gendernormen spelen vooral een rol wanneer de dader de respondent niet kent. Als dader en slachtoffer elkaar wel kennen, gaat het ook over het niet kunnen aanvaarden van bijvoorbeeld het transgender of lesbisch zijn. Veel ouders worstelen daarmee en reageren daar negatief op. De omslag kan worden gemaakt door mensen erop te wijzen dat het normaal is om hetero of cisgender te zijn alsook om transgender, holebi of intersekse te zijn en dat het geen reden hoeft te zijn om een reactie uit te lokken. Dat kan via opleidingen, trainingen, sensibiliseringsacties en omstaanderstrainingen.

Om tegemoet te komen aan de lage meldingsaantallen kunnen opvangplekken worden gecreëerd. Jongeren die nog afhankelijk zijn van de ouders moeten een alternatief hebben waar ze terechtkunnen. De mensen die in de bestaande opvangplaatsen werken, moeten lgbti+-sensitief worden getraind zodat de jongeren er terecht kunnen. De spreker is geen voorstander voor lgbti+-specifieke opvangplaatsen, maar die kunnen soms zinvol zijn. Er moet eerder worden ingezet op het openstellen van alle opvanginitiatieven.

Opleidingen binnen politiediensten zijn van groot belang. Ook is de spreker het idee van gespecialiseerde politiediensten genegen, maar hoopt dat elke agent een bepaalde mate van sensitiviteit ontwikkelt. Dat thema moet standaard worden opgenomen in de politieopleiding.

Op de vraag over de rekrutering van de respondenten antwoordt *Aisa Burgwal* dat dat in verschillende rondes gebeurde. Tijdens de eerste ronde werd gekeken naar welke profielen reageren op de oproep. Die verliep via sociale media, op evenementen in queercafés, lgbti+-organisaties en via bekende Vlamingen. Die groep werd vergeleken met de statistische kenmerken zoals leeftijd, regio enzovoort. Er werd vastgesteld dat er weinig 55-plussers hadden gereageerd. Daarop werd een extra campagne opgezet naar die groep onder andere via woonzorgcentra en Okra. Zo werd gekomen tot een vrij representatieve steekproef, behalve voor respondenten die behoren tot een etnisch-culturele minderheid. Die groep is moeilijk te bereiken, waarschijnlijk omdat het moeilijker is voor hen om zich te outen. Wat betreft de regio's is er een spreiding over Brussel en Vlaanderen, maar niet specifiek naar regio's. Wel werd gevraagd waar de respondenten het geweld ervaarden, en daaruit blijkt dat vooral in grootsteden te gebeuren. Dat geeft evenwel een vertekend beeld. Gent wordt veel vernoemd omdat het onderzoek werd uitgevoerd door een Gents team, waardoor veel van de rekrutering gebeurde tijdens evenementen in Gent.

Joz Motmans zegt dat de manier van geweld meten geïnspireerd is door feministisch onderzoek. Mensen zijn goed in staat om negatieve ervaringen te verdringen. Dat dient als overlevingsstrategie. Wanneer de respondenten worden bevraagd op concrete items, komen die herinneringen terug. Door deel te nemen aan het onderzoek en het terug oproepen van de herinneringen hadden de respondenten soms nood aan mentale steun van de onderzoekers.

Uit de bevraagde items blijkt duidelijk dat verbaal geweld gaat over het gebruik van scheldwoorden en het uitlachen van mensen. *Aisa Burgwal* vult aan door te zeggen dat het niet gaat over een goedbedoelde grap. Het gaat om scheldpartijen of het versturen van agressieve berichten.

Joz Motmans beaamt dat het moeilijker is voor mensen uit een etnisch-culturele minderheid om zich te outen. Uit eerder gevoerd onderzoek naar attitudes blijkt dat religie een rol speelt, maar dat het niet uitmaakt welke religie de persoon aangehangt. Het gaat om het belang dat de betrokkene hecht aan religie. Hoe belangrijker de rol van religie in het leven, hoe vaker de betrokkene zich negatief zal uiten. Bij attitudes moet altijd het onderscheid worden gemaakt tussen cognities, emoties en gedrag. Het is niet omdat iemand negatief denkt of het emotioneel afkeurt, dat zich dat vertaalt in het stellen van gedrag.

Er is een grote diversiteit binnen de lgbti+-gemeenschap. Bij een herhaling van het onderzoek is de kans reëel dat er andere profielen zichtbaar worden. Doorheen het onderzoek was er oog voor die diversiteit. In alle analyses werd gekeken of het voor bepaalde subgroepen anders was dan voor de totale groep. Als dat afweek, staat dat ook in het onderzoeksrapport.

De rekrutering verliep anoniem. Door de vraagstelling over seksuele oriëntatie, genderidentiteit en intersekse konden de respondenten die niet tot de doelgroep behoorden eruit worden gefilterd. Op het einde van de vragenlijst kregen de respondenten de mogelijkheid om de contactgegevens achter te laten als ze wensten deel te nemen aan het kwalitatieve gedeelte. In totaal ging dat over 196 respondenten. Die werden aangeschreven of getelefoneerd om ze uit te nodigen voor de interviews en de focusgroepen. In totaal werden meer dan tachtig interviews afgenomen, maar er werd voor gekozen om de interviews die de representativiteit van de lgbti+-groep weerspiegelen op te nemen in het rapport. Daarnaast zijn er acht masterpapers geschreven, telkens met een specifieke invalshoek bijvoorbeeld oudere homoseksuele mannen.

De spreker vraagt om via het beleid de lgbti+-organisaties blijvend te steunen. Daar gaan slachtoffers namelijk eerst op zoek naar steun. Die organisaties spelen nog altijd een cruciale rol in het vinden van mensen met gelijkaardige ervaringen bij wie men zich thuis voelt. Ook verdere sensibilisering is van belang om de maatschappelijke houding te veranderen. Er is nood aan meer bewustwording en aan goede rolmodellen die wel aangifte deden en hun positieve ervaringen daarover delen.

Door de organisatie van de Belgische staatsstructuur zijn er veel meldpunten en zitten de bevoegdheden verspreid waardoor mensen niet altijd weten waar ze terecht kunnen. In het Transgender Infopunt komen ook transgenderpersonen langs die geweld meemaakten. Zij worden toegeleid naar de juiste instantie. Er wordt goed samengewerkt met de voormalige Genderkamer en het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen. De spreker hoopt dat dat kan worden voortgezet met het Vlaams Mensenrechteninstituut. Vaak worden mensen door middenveldorganisaties toegeleid naar die instanties, wat een goede zaak is.

In het verleden liepen er goede projecten over het verlagen van de geweldpleging door gekende daders. Dergelijke projecten moeten structureel worden ingebed.

Daarnaast moet er werk worden gemaakt van de bewustwording in het onderwijs, vanaf de kleuterleeftijd. In het onderwijs wordt al heel vroeg een cis- en heteronormatief kader opgelegd. De leerkrachten moeten worden getraind om te leren omgaan met de bestaande diversiteit. Ook de lesmaterialen moeten worden aangepast. Uit onderzoek blijkt dat het kennen van één iemand die behoort tot de lgbti+-gemeenschap een positieve impact heeft op de attitude van een persoon. Het vertrouwd maken van mensen met die thematiek zal leiden tot een daling van negatieve reacties ten aanzien van die doelgroepen.

Aisa Burgwal zegt dat er een vergelijking mogelijk is tussen vandaag en tien jaar geleden. Toen werd ook onderzoek gevoerd naar geweldervaringen van holebi's en transpersonen. Daarbij werd de geweldervaring doorheen het hele leven bevroegd. Dat maakt het moeilijk om conclusies te trekken want het voorliggend onderzoek gaat over de voorbije twee jaar. De spreker wijst erop dat de cijfers niet lager liggen. Daardoor zijn de cijfers enigszins toch vergelijkbaar en ze impliceren een negatieve trend.

Wat de impact van de coronacrisis betreft kan niet worden gesteld dat het geweld toenam tijdens de lockdownmomenten. Toch is dat zorgwekkend omdat de cijfers over geweldervaring al hoog lagen en tijdens de coronacrisis constant bleven. Het aantal contacten met de hulplijnen steeg wel sterk, maar dat ging eerder over eenzaamheid, isolatie, angst en depressie. Maar ook over mensen die terug thuis in moeten trekken en zichzelf niet meer konden zijn.

Joz Motmans vult aan door te zeggen het niet eenvoudig is om vooruitgang te meten. Vijftien jaar geleden voerde hij onderzoek naar het leven als transgenderpersoon in België. Tien jaar later werd dat onderzoek herhaald en daaruit blijkt dat België op juridisch-technisch vlak heel goed scoort. Maar formele en informele gelijkheid mogen niet worden verward. Ondanks die goede score is er geen vooruitgang op het vlak van mentaal welzijn. Als voorliggend onderzoek over enkele jaren wordt herhaald, kan het een even schrijnend verhaal worden, ondanks alle geleverde inspanningen. De resultaten van de inspanningen zijn soms pas tien tot twintig jaar later zichtbaar.

Het onderzoek kreeg de goedkeuring van de ethische commissie van het Universitair Ziekenhuis Gent. Bij de uitvoering van onderzoeken over gevoelige thema's mag alleen worden gewerkt met meerderjarigen. Omdat geweten is dat veel geweld zich voordoet binnen de gezinscontext, pleit de spreker voor een daling van die leeftijdsgrens. Zo hebben jongeren die willen deelnemen aan het onderzoek niet voorafgaand de toestemming nodig van de dader. Uiteindelijk kwam men uit op de leeftijd van 15 jaar. Jongeren onder de 15 jaar mochten niet worden bevroegd.

De spreker is ook verbaasd over de lage score van Lumi en heeft er geen verklaring voor. Lumi is eerder een luister- en onthaallijn. Het Transgender Infopunt is een plek waar mensen kunnen binnenlopen. Sommige mensen hebben nood aan persoonlijk contact om zich gehoord te voelen.

V. Antwoorden van de minister

Op de vraag van Paul Van Miert antwoordt minister *Bart Somers* dat een opdracht zal worden gegeven aan het Vlaams Mensenrechteninstituut om de meldpunten bijeen te brengen en te kijken hoe de werkingen kunnen worden gestroomlijnd.

De minister gelooft sterk in onderzoek waarbij de moeilijke vragen niet worden geschuwd. Het maatschappelijke debat over dat thema leeft sterk en de minister moet beleid voeren. Een helder en onbevangen wetenschappelijk onderzoek komt

het voeren van dat beleid ten goede en is goed voor het maatschappelijke en politieke debat. Dat debat wordt dan gevoerd op basis van gedeelde en aanvaarde inzichten.

Er is zeker nood aan een vervolgonderzoek onder de vorm van een identieke peiling zodat de resultaten kunnen worden vergeleken. Daarnaast is er onderzoek naar de daderprofielen nodig. Het is aan de volgende Vlaamse Regering om daarover te beslissen.

De minister zal een klankbordgroep organiseren met de verschillende beleidsdomeinen om de resultaten van de studie te bespreken. Tegelijk roept de minister de gesubsidieerde middenveldorganisaties op om te kijken welke conclusies zij trekken uit de studie en waar zij bijkomend aan kunnen werken. Sommige organisaties scoren namelijk laag op het vlak van tevredenheid.

Op maandag 15 mei 2023 wordt een tweede oproep gelanceerd over de omstanderstrainingen. Via het Plan Samenleven wordt in 2023 16 miljoen euro voorzien, onder andere om te voorzien in omstanderstrainingen. De studie kan bepaalde gemeenten overtuigen om mee in te stappen. Om dat te kunnen realiseren is er nood aan geëngageerde gemeentebesturen. Eenmaal een gemeente daarmee aan de slag gaat, zal dat verder groeien.

De minister bevestigt dat er in Vlaanderen goede regelgeving is, maar dat veranderingen in cultuur en in hoe we omgaan met elkaar veel tijd vragen. Al mag dat niet ontmoedigend werken. De inspanningen van vandaag zullen later lonen. Uiteraard moet er rekening worden gehouden met tegenbewegingen. De minister vindt de resultaten van de studie heel confronterend. Iedereen kent wel iemand die tot de lgbti+-gemeenschap behoort. Hopelijk zwengelt dat het engagement aan, ook bij de politiediensten. Hoewel heel wat politiediensten goed werk leveren, is het ook voor hen nuttig om de studie ter hand te nemen.

VI. Bijkomende vragen van de commissieleden

1. Tussenkomen van Sam Van Rooy

Sam Van Rooy vraagt waarom Joz Motmans geen voorstander is van lgbti+-specifieke opvangplaatsen. Wat vindt men van de specifieke opvangplaatsen in Nederland in het kader van de asielopvang?

Hoe verklaart Aisa Burgwal het feit dat ervaringen met geweld zich hoofdzakelijk voordoen in de grootsteden?

2. Tussenkomen van Orry Van de Wauwer

Orry Van de Wauwer polst of de sprekers zicht hebben op het onderscheid tussen het geweld op lgb en op ti. De spreker vreest dat het meeste geweld zich voordoet bij de ti-groep.

VII. Aanvullende antwoorden van de genodigden

Joz Motmans zegt dat lgbti+-specifieke opvangplaatsen nuttig kunnen zijn omdat ze zichtbaar zijn, maar dat het aantal heel beperkt is. Zo is er bijvoorbeeld een in Vlaanderen en een in Brussel. Binnen het algemeen welzijnsdomein zijn er veel opvanginitiatieven. Het is van belang dat die opvangplaatsen lgbti+-sensitief zijn. De spreker pleit tegelijk voor een sterk lgbti+-middenveld.

Wat de aparte opvangplaatsen in het kader van de asielopvang betreft zegt de spreker dat het om een heel andere context gaat. Die mensen komen in een maatschappij terecht waarin ze niemand kennen. Als ze terechtkomen in een opvangcentrum waar ook mensen uit dezelfde regio verblijven, worden ze extra kwetsbaar. Ook bij het inzetten van tolken tijdens de asielprocedure wordt ervoor gezorgd dat die niet uit dezelfde gemeenschap komen omdat het risico bestaat dat die informatie alsnog wordt doorgegeven naar het land van herkomst.

Aisa Burgwal antwoordt dat er een bias in de cijfers zit omdat vooral in grootsteden werd gerekruteerd en het moeilijk was om mensen van buiten de grootsteden te bereiken. Gent wordt vaak vernoemd omdat de deelnemers vaak uit Gent komen.

Er werd per groep gekeken naar de geweldervaring. In het rapport wordt alleen een melding gemaakt als er sprake is van een significant statistisch verschil, maar dat is amper het geval. Er zijn specifieke groepen die kwetsbaarder zijn. Zo doet fysiek geweld zich vaker voor bij homoseksuele mannen. Trans- en genderdiverse personen zijn kwetsbaar als ze gendernon-conform zijn. Daardoor gaan mensen zich aanpassen.

Joz Motmans zegt statistisch alles uit de kast te hebben gehaald. Als er een verschil merkbaar was op de achtergrondkenmerken van respondenten, werden die variabelen in een model gestoken en met een 'backward stepwise regression analysis' altijd gekeken naar wat het verschil verklaarde. Soms zijn verschillen in een een-op-een correlatie tussen leeftijd en geweldervaringen te verklaren doordat bijvoorbeeld de transpersonen vooral jongeren zijn. Dan gaat het over het aspect van trans zijn en niet over de leeftijd. Alleen het eindmodel is opgenomen in het rapport. Soms maakt het niet uit of iemand holebi of transpersoon is, maar is de economische kwetsbaarheid doorslaggevend. Lgbti+-personen kunnen ook dingen meemaken zonder een link met het lgbti+ zijn. Een transvrouw kan worden aangerand omdat ze vrouw is, niet omdat ze trans is. In het onderzoek werd daarmee rekening gehouden.

Kris VAN DIJCK,
voorzitter

Maxim VEYS,
verslaggever